

deSingel

do 22 mei 2014

Blauwe zaal Grote podia

Les Arts Florissants olv. Paul Agnew

programmatoelichting

inleiding David Vergauwen | 19.15 uur | Muziekstudio
begin **20 uur** | pauze omstreeks **21.10 uur** | einde omstreeks **22.40 uur**

Monteverdi 2013-2014

Cappella Mediterranea & Choeur de Chambre de Namur
olv. Leonardo García Alarcón
zo 27 okt 2013 15 uur

La Venexiana
olv. Claudio Cavina
wo 5 feb 2014

Les Arts Florissants
olv. Paul Agnew
do 22 mei 2014

teksten programmaboekje **David Vergauwen** | vertalingen madrigaal-
teksten **deSingel en Festival Oude Muziek Utrecht**
coördinatie programmaboekje **deSingel**

Les Arts Florissants

Paul Agnew muzikale leiding

Claudio Monteverdi (1567-1643) Libro VII de madrigali

Dit concert maakt deel uit van de integrale uitvoering van de madrigalen van Monteverdi door Les Arts Florissants olv. Paul Agnew in Europa tussen 2011 en 2015, met Théâtre de Caen en Cité de la musique als partners.

Uitgave partituur: Les Arts Florissants (Pascal Duc)

Sinfonia – Tempo la cetra
Al lume de le stelle
Dice la mia bellissima Licori
Non è di gentil core
Ecco vicine, o bella tigre, l'hore
Chiome d'oro, bel tesoro
Eccomi pronta ai baci
Se pur destina e vole (Partenza amorosa a voce sola)
Non vedrò mai le stelle de' bei celesti giri
Parlo, misero, o taccio?
Interrotte speranze, eterna fede
O viva fiamma, o miei sospiri ardenti
Perché fuggi tra' salci
Amor, che deggio far

pauze

A quest'olmo, a quest'ombre ed a quest'onde
Vaga su spina ascosa
Con che soavità, labra odorate
Se 'l vostro cor, Madonna
Ohimè, dov'è il mio ben? Dov'è il mio core? (Romanesca)
Tornate, o cari baci
Tu dormi? ah, crudo core
Se i languidi miei sguardi (Lettera amorosa a voce sola)
Augellin, che la voce al canto spieghi
Ah, che non si conviene
O come se' gentile
Vorre i baciarti, o Filli
Io son pur vezzosetta pastorella
Soave libertate
Tirsi e Clori (Ballo)

Gelieve uw GSM uit te schakelen.

De inleidingen kan u achteraf beluisteren via www.desingel.be
Selecteer hiervoor voorstelling | concert | tentoonstelling van uw keuze.

Op www.desingel.be kan u uw visie, opinie, commentaar, appreciatie, ...
betreffende het programma van deSingel met andere toeschouwers delen.
Selecteer hiervoor voorstelling | concert | tentoonstelling van uw keuze.
Neemt u deel aan dit forum, dan maakt u meteen kans om tickets
te winnen.

Bij elk concert worden cd's te koop aangeboden door 't KLAverVIER,
Kasteeldreef 6 | Schilde | +32 (0)3 384 29 70 | www.tklavervier.be

Grand café deSingel open alle dagen 9 > 24 uur
informatie en reserveren: +32 (0)3 237 71 00 | www.grandcafedesingel.be
drankjes | hapjes | snacks | uitgebreid tafelen

Een verhaal van twee steden

In het jaar 1619 publiceerde Claudio Monteverdi zijn Zevende Madrigalenboek. De bundel werd opgedragen aan Catharina de' Medici (1593-1629), hertogin van Mantua. Deze opdracht wekt enige verbazing. Was Catharina de' Medici niet de echtgenote van Ferdinando I Gonzaga, hertog van Mantua, wiens broer, Francesco IV Gonzaga als hertog van Mantua verantwoordelijk was geweest voor het naakte ontslag van Claudio Monteverdi en zijn broer Giulio Cesare uit de hertogelijke dienst? Monteverdi had de Gonzagafamilie trouw gediend tussen ongeveer 1591 en 1612 en na meer dan twintig jaar werd hij zonder veel verdere uitleg op straat gezet. In het archiefbestand dat werd overgeleverd, is er geen aanleiding of reden gegeven voor het ontslag, met als gevolg dat de componist in het jaar dat op zijn ontslag volgde een beetje doelloos ronddoelde. Eigenlijk weten we zeer weinig over dat 'verloren jaar' van Monteverdi. We weten dat hij terugkeerde naar zijn geboortestad Cremona, waar hij onderdak vond bij zijn vader en we weten dat hij onder meer Milaan bezocht en daar een aantal vrienden opnieuw ontmoette.

Claudio Monteverdi was op dat ogenblik ongeveer 45 jaar oud en een van de bekendste componisten van Noord-Italië. Toch duurde het tot de zomer van 1613 dat Monteverdi opnieuw aan de bak kwam. Op dat ogenblik stierf Giulio Cesare Martinengo (1564 of 1568-1613), 'maestro di cappella' van de San Marco in Venetië. Deze had de verwachtingen van de Venetianen maar matig ingelost en bij zijn dood werd dan ook beslist dat zijn opvolger opnieuw een muzikant met uitstraling zou worden. Er zijn aanwijzingen dat het college van San Marco Monteverdi op het oog had bij het uitvaardigen van de vacature. In elk geval moet de componist bovenaan het lijstje met kandidaten hebben gestaan. Er ging weinig tijd verloren en in augustus 1613 was Monteverdi al in Venetië. Hij liet er zijn muziek opvoeren tot grote tevredenheid van alle aanwezigen en de job werd hem meteen aangeboden. Zo werd Monteverdi 'maestro di cappella' van San Marco, een zeer prestigieuze post die hij tot aan zijn dood zou blijven bekleden.

Monteverdi was gelukkig in Venetië. Daarover zijn zijn biografen het roerend eens. Venetië had echter een heel andere cultuur dan Mantua. In Mantua heersten de hertogen Gonzaga op despotische wijze. Venetië was van oudsher een republiek en een handelsstad. Deze handelscultuur lag Monteverdi wel, gezien de Venetianen goed

begrepen dat de reputatie van een instituut, overheid, onderneming of privépersoon gevaar kon oplopen indien men gemaakte beloftes niet nakwam, afspraken annuleerde of lonen en facturen niet tijdig betaalde. In geval van onrecht kon men bovendien juridische stappen ondernemen. Een dergelijke rechtscultuur bestond niet in Mantua. Na de dood van Francesco IV Gonzaga en de dood van zijn broer, Fernando I in 1626, kwam Vincenzo II Gonzaga aan de macht in Mantua. Deze hertog was zeer kunstminnend en wilde Claudio Monteverdi, inmiddels de beroemdste musicus van Noord-Italië, overtuigen om opnieuw in Mantua te komen werken. Monteverdi haalde hier zijn gram. Hij nam vanuit Venetië uitgebreid de tijd om de hertog een lange brief te schrijven waarin hij - hoe kon het ook anders - het verzoek van de hertog in het lang en het breed afwees en dat om diverse redenen. Men krijgt de indruk dat Monteverdi zijn voormalige werkgever de les wilde spellen. In deze brief somde hij de vier zaken op die hij in Venetië kreeg, maar nooit had kunnen krijgen in Mantua. Ten eerste bezat hij in Venetië financiële zekerheid. Monteverdi's positie als kapelmeester van San Marco verdiende goed. Bovendien was de werklast niet zo hoog, gezien de componist nog tijd vond om andere compositieopdrachten te aanvaarden. Op het einde van zijn rijk gevulde leven ging de componist zelfs voor de commerciële theaters van zijn stad schrijven. Het contrast met Mantua was groot. Daar werd zijn loon lang niet altijd uitbetaald en moest de componist vaak onkosten voor de hertog voorschieten die hij vervolgens pas na lang bedelen terug kreeg. Monteverdi schreef zijn werkgever daadwerkelijk talloze brieven rond financiële kwesties. Het was iets waar de componist duidelijk van wakker lag, vooral omdat hij ook zelf een gezin te onderhouden had.

Ten tweede was er de kwestie werkzekerheid. Te Mantua werd Monteverdi na 22 jaar trouwe dienst van de ene dag op de andere afgedankt. Een leven in vorstelijke dienst was blijkbaar erg onderhevig aan de spelingen van het lot. Dynastisch toeval had immers bepaald dat de minder artistiek gerichte Francesco na de dood van zijn vader op de troon kwam. Monteverdi kon gaan. Nu bleek zijn opvolger, Vincenzo II, opnieuw door dynastisch toeval, wel weer kunstminnend te zijn. Monteverdi mocht terugkomen. Deze willekeur en onzekerheid tergen het leven van een kunstenaar. Venetië bood Monteverdi stabiliteit. Hij was verbonden aan een instituut, in een republiek, bestuurd door handelsslui. Hij had een contract dat duidelijk de voorwaarden stipuleerde waaronder hij werd geëngageerd. Monteverdi kreeg van zijn huidige werkgever garanties die de hertog van Mantua hem nooit kon bieden.

Ten derde was er het element controle. In Mantua was Monteverdi niets meer dan een veredeld lakei. De kunstenaar kon zijn voorkeuren

en wensen te kennen geven, maar de uiteindelijke beslissingen werden altijd boven zijn hoofd genomen, vaak tegen zijn wensen en adviezen in. Monteverdi was met andere woorden niet in staat de arbeidsomstandigheden te creëren waarbinnen hij en zijn collega's musici met een gerust hart aan de slag konden. Zo kreeg hij niet altijd de zangers of muzikanten waarnaar hij had gevraagd, kreeg hij niet de ruimtes die hij wilde gebruiken en werden de tijdstippen van zijn optredens buiten zijn wil om verplaatst. Bovendien horen we de componist in zijn brieven vaak klagen over een gebrek aan repetitietijd. Vaak verzamelden de zangers van zijn madrigalen zich een half uurtje voor het optreden om samen de partituur door te nemen. De resultaten waren niet altijd hoogstaand, waardoor Monteverdi zich als kunstenaar en componist te kort gedaan voelde. Als kunstenaar had Monteverdi in Mantua weinig echte autonomie, weinig controle. In Venetië was de situatie helemaal anders. Ook daar was Monteverdi 'maestro di cappella', maar gaf men hem de volledige verantwoordelijkheid over zijn taken, zonder al te veel inmenging van buitenaf. Hier was het Monteverdi zelf die musici ging aanwerven of onder contract plaatste. Voortaan bepaalde hij zelf de ruimtes waarin werd opgetreden en gerepeteerd. Hier creëerde de musicus zijn eigen arbeidsomstandigheden. Het spreekt voor zich dat dit de kwaliteit van zijn muziek ten goede kwam. Hij had voortaan alles zelf in handen, zodat hij zijn muziek kon laten horen in de best mogelijke omstandigheden. In Venetië bezat Monteverdi een autonomie die de hertog van Mantua hem nooit zou kunnen schenken.

Ten slotte werd Monteverdi in Venetië ook meer als 'kunstenaar' behandeld, dan in Mantua. Monteverdi was in Venetië uitgegroeid tot een Europese bekendheid. Zijn publicaties verspreidden zich over Europa en musici en aristocraten kwamen van over de Alpen om de muziek van Monteverdi te komen beluisteren. De stad heeft haar kapelmeester dan ook met eerbewijzen en complimenten overladen. Ook dit zou de hertog van Mantua nooit kunnen evenaren. Gedurende zijn tijd in Mantua had Monteverdi zijn harde werk, zijn lage loon, zijn werkonzekerheid en zijn beperkte inspraak in het artistieke beleid nog kunnen verdragen, indien er respect voor hem en zijn kunst tegenover stond. Dat bleek echter te weinig het geval. Uit Mantua ontving Monteverdi nooit enig eerbewijs, nooit enige onderscheiding. Hij werd er behandeld als personeel. In Venetië was hij een ster.

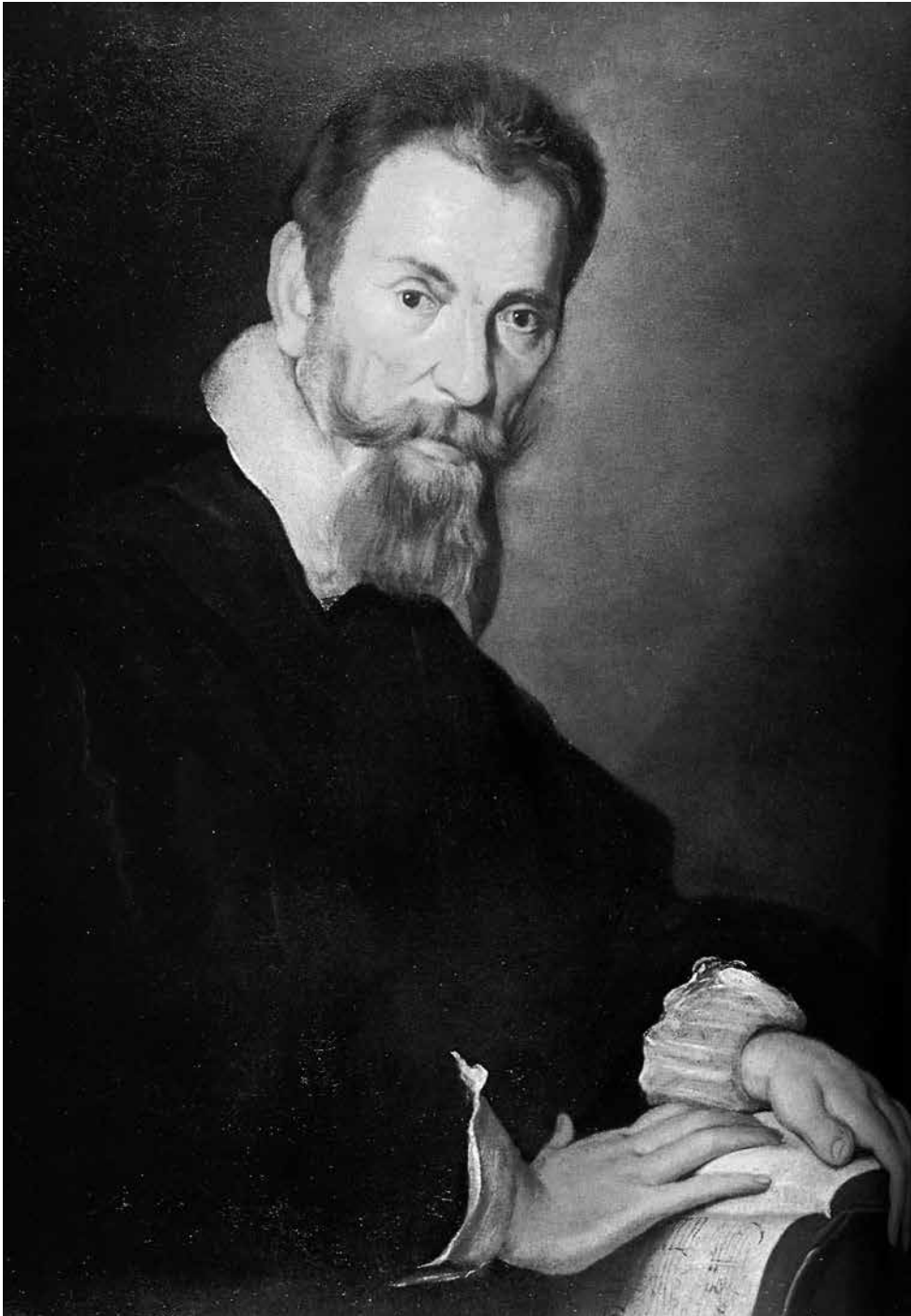
Juist om al die redenen is het verbazingwekkend dat Monteverdi zijn Zevende Madrigalenboek uitgerekend aan de hertogin van Mantua wilde opdragen. Wat zijn precieze motivatie moet zijn geweest, daar valt enkel over te speculeren. In elk geval bleef Monteverdi ook na zijn ontslag corresponderen met zijn vriend Alessandro Striggio (1567-1643), de librettist van onder meer zijn opera 'L'Orfeo' (1607), waardoor hij zijn

contacten aan het hof van Mantua bleef onderhouden. Monteverdi wist dat zijn taken in Venetië hem vooral zouden dwingen om zich met kerkmuziek bezig te houden, waardoor hij maar weinig tijd zou hebben om zich met seculiere muziek, zoals opera, bezig te houden. Misschien achtte de componist het verstandig om de banden met het hof te Mantua niet volledig door te knippen, aangezien zich daar, met de steun van Striggio, de gelegenheid kon voordoen om commissies in de wacht te slepen voor grotere feestelijke werken. Een meer profane reden kon ook zijn dat het kleine pensioen vanuit Mantua dat Monteverdi werd beloofd na zijn ontslag al een tijd lang onuitbetaald was gebleven. Indien hij zou hebben gehoopt dat hij met de opdracht aan de hertogin voor zijn Zevende Boek zijn achterstallig pensioen sneller uitbetaald zou krijgen, dan moet hij bedrogen zijn uitgekomen. Het pensioen bleef nog maanden onuitbetaald, maar de hertogin stuurde de componist wel een dure halsketting uit dank. Eigenlijk mag het een wonder heten dat Monteverdi nog zaken deed met de familie Gonzaga.

Het madrigaal

Zonder twijfel is het madrigaal een van de kerngenres in het oeuvre van Monteverdi. Het blijkt een genre te zijn waarin hij durfde te experimenteren, waarin hij op zoek ging naar typerende klanken en waarmee hij zijn naam wilde vestigen. Monteverdi werkte bijna vijftig jaar binnen dat genre en geen enkele componist werkt in een bepaald medium voor zo lang zonder dat hij het ernstig neemt. De diversiteit onder die madrigalen is enorm. Sommige zijn geschreven voor intieme opvoeringen onder amateurs, waarbij er nauwelijks sprake kon zijn van een publiek en waarbij het plezier vooral lag in het samen muziek maken. Andere madrigalen zijn dan weer geschreven voor professionele virtuozen die hun stemmen lieten horen aan een kritisch en erudiet publiek. Sommige van zijn madrigalen zijn geschreven met in het achterhoofd de theoretische debatten die in diverse academies woedden omtrent de Griekse tragedie en de rol van de muziek daarin, terwijl andere madrigalen geschreven zijn vanuit een minder filosofisch of theoretisch standpunt, waarbij grandioze koorwerken en lichte populaire canzonetta's elkaar afwisselen. Dit alles maakt dat het voor de luisteraar en de liefhebber soms moeilijk is om te achterhalen wat zo'n madrigaal precies is en waarom het voor Monteverdi zo belangrijk was.

In wezen is een madrigaal een genre vocale muziek, waarbij seculiere teksten in de volkstaal op muziek worden gezet. Het genre ontstond in de veertiende eeuw en groeide in de late zestiende eeuw uit tot een vrij actueel en vernieuwend genre. Juist omdat het madrigaal een seculier karakter had zonder al te veel formele voorschriften, werd

Claudio Monteverdi, kopie naar een schilderij van Bernardo Strozzi, ca. 1640

het door heel wat componisten uit de late zestiende eeuw gebruikt om te experimenteren. Dat is hoe ook Monteverdi het genre begreep en gebruikte. Toen hij op zijn oude dag in Venetië werkte, had het genre haar relevantie zo goed als verloren en werd de term madrigaal ingeruild voor de term cantata. Het genre zou onder meer door de Romein Giacomo Carrissimi (1605-1674) worden beoefend. Toch is Monteverdi binnen dat genre blijven werken tot een heel eind in de zeventiende eeuw. Het is daarom interessant om in het kort de evolutie te schetsen van het muzikale denken van Monteverdi, zoals zichtbaar in zijn madrigalenboeken.

Het Eerste Boek madrigalen voor vijf stemmen publiceerde Monteverdi in 1587. Het betreft een aantal werken, geschreven te Cremona, in een weinig unieke stijl. Zijn Tweede Boek uit 1590 werd dan weer geschreven in een opmerkelijk persoonlijke stijl. Het werd vooral beïnvloed door de in Mantua te werk gestelde Vlaming Giaches de Wert (1535-1596). Deze had in 1586 zijn Achtste Boek madrigalen voor vijf stemmen uitgegeven en deze publicatie werd door Monteverdi duidelijk bestudeerd. Monteverdi maakt in deze bundel voor het eerst gebruik van een aantal ingrepen die zijn muziek zouden kenmerken. Ten eerste zijn er de zogenaamde woordschilderingen. De poëzie die door Monteverdi, de Wert en anderen graag op muziek werd gezet, was die van Torquato Tasso (1544-1595). Deze schreef zeer beschrijvende poëzie, waarin vele natuurbeelden voorkomen die door een componist uitstekend muzikaal vertaald kunnen worden. Monteverdi zou ook later zelden aan de verleiding kunnen weerstaan om sommige woorden in zijn muziek te willen uitbeelden. Verder duiken er ook de typische toonkleuren van Monteverdi op, waarbij de componist zijn stemmen graag in combinaties gebruikte: tenor met bas, sopraan met alt en bas, etc. Deze combinaties leveren vaak unieke klankkleuren op die Monteverdi goed wist te gebruiken. Tot slot wordt de baslijn bij Monteverdi steeds meer het fundament van de muziek, eerder dan een eigen stem in eigen recht.

Het Derde Boek madrigalen uit 1592 werd opgedragen aan Vincenzo Gonzaga, hertog van Mantua. Het was het eerste madrigalenboek dat hij publiceerde in dienst van de hertog. Mantua kende een ander publiek en andere uitvoerders dan Cremona, waardoor de muziek op technisch vlak plots veel uitdagender werd. Het Vierde Boek uit 1603 reageerde allicht op de zogenaamde monodische beweging die ontstond rond Jacopo Peri's 'Euridice' (1600) en Giulio Caccini's 'Le nuove musiche' (1602). Het is tevens zijn meest consistente volume, geschreven in een monodische stijl, waardoor Monteverdi zich plots bij de zogenaamde 'secunda prattica' componisten schaarde. In de vroege zeventiende eeuw maakte men in de muziek het

onderscheid tussen wat men 'prima prattica' en 'secunda prattica' noemde. De eerste was de oude muziek die bekend stond als polyfonie. Dat wil zeggen dat meerdere stemmen tegelijk actief zijn, maar dat deze stemmen onderling principieel gelijkwaardig zijn. Geen enkele stem is belangrijker dan een andere. De tweede praktijk was de 'nieuwe' muziek die werd ontwikkeld aan het einde van de zestiende eeuw. Deze stelde dat niet alle stemmen onderling principieel gelijkwaardig zijn. In dat geval is er een melodiestem die dominant is en een basstem die ondergeschikt is. De basstem staat niet op zichzelf, grijpt nooit echt in en stelt zich volledig ten dienste van het harmonisch ondersteunen van de melodielijn. In het eerste geval spreekt men over 'polyfonie' (meerstemmigheid), waarbij de componist de kunst moet begrijpen om meerdere autonome melodielijnen met elkaar te combineren (contrapunt). In het tweede geval over 'monodie' (eenstemmigheid), waarbij de componist de kunst moet begrijpen om die ene melodielijn zo goed mogelijk te ondersteunen (harmonie). In het Vierde Boek kiest Monteverdi uitdrukkelijk voor de monodische stijl en ondanks het nogal progressieve karakter van het boek, werd het toch een commercieel succes met herdrukken in 1605 en 1607. In het Vijfde Boek bouwde Monteverdi verder op het succes van het vorige. Het Vijfde Boek volgt om die reden ook vrij kort op het Vierde Boek. Het werk werd al gepubliceerd in 1605. Het werd Monteverdi's meest succesvolle publicatie, want tussen 1605 en 1620 werd de bundel maar liefst zeven keer herdrukt. In deze bundel plaatst Monteverdi zijn melodieën uitdrukkelijk boven een zogenaamde 'basso continuo' (doorlopende baslijn), waardoor de verhouding tussen stem en begeleiding heel erg duidelijk werd. Bijgevolg kwam de nadruk heel erg te liggen op de melodie. Wat Monteverdi hier deed, klinkt misschien wat gedurfd of misschien zelfs radicaal. In werkelijkheid is de overstap van volle vijfstemmige polyfonie naar een monodische stijl met een becijferde baslijn, een vrij trage en logische evolutie gebleken die zich ook voltrok in het werk van andere componisten, waarvan sommigen radicaler waren dan Monteverdi. Het Vijfde Boek markeert daarom een eerder artificiële grens, maar musicologen maken vanouds graag de opdeling polyfonie-monodie omdat de ontwikkeling van de basso continuo achteraf gezien een cruciale stap is gebleken in de muziekgeschiedenis. Stilistisch markeert het immers de grens tussen renaissancemuziek en barokmuziek, hoe artificieel die grens ook is. Monteverdi zelf hechtte er vast minder belang aan dan wij vandaag. De basso continuo was namelijk een uitvinding die de geschiedenis van de muziek heeft beïnvloed op een meer radicale manier dan dat de bedenkers ervan ooit in gedachten hadden. Bovendien was deze manier van denken

niet nieuw in 1605. Nog voor Monteverdi zijn Eerste Madrigalenboek publiceerde, had Vincenzo Galilei (vader van Galileo) al zijn 'Dialogo della musica antica, et della moderna' (1581) te Firenze laten verschijnen.

Monteverdi zelf zag de zogenaamde 'prima prattica' (polyfonie) duidelijk niet als een afgesloten hoofdstuk. Dat blijkt wel uit zijn Zesde Madrigalenboek dat opnieuw voor vijf stemmen werd geschreven en te Venetië werd gepubliceerd in 1614. Hoewel hij de meeste muziek uit deze bundel moet hebben geschreven te Mantua, staat op de titelpagina Monteverdi's nieuwe titel te lezen: 'maestro di cappella' van de San Marco te Venetië. Toch kon het succes van deze bundel niet wedijveren met het succes van de Vierde en vooral de Vijfde bundel.

Het Zevende Boek

Het Zevende Boek is de eerste madrigalenbundel waarvan de muziek voor het grootste deel werd geschreven te Venetië. Toch is ook hier de band met Mantua weer aanwezig via de eerder aangehaalde opdracht aan Catharina de' Medici, de echtgenote van de toenmalige hertog van Mantua. De volledige titel van de bundel luidt: "Concerto: settimo libro de madrigali a 1, 2, 3, 4 & sei voci, con altri generi de canti" en wie had gedacht dat dit een bundel zou worden in een pure monodische stijl, die zal worden teleurgesteld. Het Zevende Boek dat verscheen in 1619 lijst ongeveer dertig werken op, waarvan er maar vier voor solostem zijn geschreven en ook daarvan zijn er maar twee geschreven voor een solostem met de begeleiding van een klavier of een ander continuo-instrument.

Eigenlijk is deze bundel niet alleen vrij lang, hij is ook een beetje een rommeltje. Het is alsof de componist diverse nummers die hij in het recente verleden had geschreven met elkaar heeft willen combineren omdat de publicatie ervan hem goed uitkwam. Maar misschien zijn we nu iets te streng voor Monteverdi aangezien ook andere componisten wel vaker zeer verschillende soorten composities in een en dezelfde bundel uitgaven. Marco da Gagliano's 'Musiche a una, dua e tre voci' (Venetië, 1615) van twee jaar voordien, was een even groot rommeltje. Het Zevende Boek bestaat uit werken in een polyfone stijl en werken in een monodische stijl. Het bestaat uit duetten, uit solozang en zelfs uit dramatische recieten (zoals 'Tirsi e Clori').

Het eerste nummer uit de bundel '**Tempo la cetra**' fungeert als een soort van proloog. Het is een monodische aria met strofische variaties die bestaat uit vier strofes met daartussen telkens een ritornello voor vijf (ongenoemde) instrumenten. Deze muzikale formule herinnert ons aan de prologen van de allereerste opera's, zoals die van Peri voor 'Euridice' uit 1600 en zelfs die van Monteverdi

zelf voor 'L'Orfeo' (1607). In deze proloog verklaart de zanger dat hij zijn lier ter hand neemt om de oorlogsgod Mars te bezingen, maar al aan het einde van de eerste strofe geeft hij toe dat hij enkel maar over de liefde kan zingen. De liefde stelt hem het beste in staat de lyrische kracht van zijn kunst te benutten en daarmee ligt de thematiek van dit nummer geheel in de lijn van de eerder genoemde opera 'L'Orfeo'. Een ander monodisch nummer is '**Con che soavità**', een solowerk in monodische stijl op een gedicht van Giovanni Battista Guarini (1538-1612). Het werk werd geschreven voor drie groepen instrumenten en solostem (sopraan). De eerste groep bestaat uit de continuo-instrumenten (chitarroni, klavecimbel, spinet; de tweede groep uit de drie bovenste strijkers en een spinet en de derde groep uit de drie lagere strijkers en het orgel. Dit maakt het stuk nogal moeilijk om op te voeren aangezien men meteen over een respectabel aantal muzikanten dient te beschikken. Het concept is vrij eenvoudig en gebaseerd op de dialoogvorm, zoals die voorkwam in zowel de kerkmuziek als in de kamermuziek. De stijl is zangerig (arioso) eerder dan verhalend (recitativo), hoewel er geen nood is aan overdadige vocale versieringen. De stijl is nooit echt heel uitbundig of frivool. Het werk begint namelijk nogal statisch met een traag schuivende harmonie die nogal smachtend klinkt. Pas wanneer de kussen van de minnaar komen, wordt de muziek passioneel. Hier speelt Monteverdi de twee groepen instrumenten (de lagere strijkers versus de hogere strijkers) heel goed tegenover elkaar uit om het beoogde contrast (van gelaten naar passioneel) afdoende voelbaar te maken. De sterkste stukken in dit Zevende Boek zijn zonder twijfel de duetten. Zij maken dan ook bijna de helft van de bundel uit. Deze duetten zijn vaak opgewekt en speels van karakter. Het duet '**Interrotte speranze**' is een lied over een afgewezen minnaar. Zijn hoop en zijn geloof zwepen zijn verlangens op en Monteverdi probeert een manier te vinden om dit ook hoorbaar te maken. Het lied begint met een lange pedaalnoot in de bas, waarboven de twee zangers hun klaagzang aanheffen. De twee stemmen zingen in parallellen, waarbij de componist gemakkelijk dissonanten kan maken door de ene stem een toon te laten opschuiven naar onder of naar boven, zodat de typische zweving van de secunde ontstaat. Hierdoor wordt de muziek plots zeer duister: de ene stem zal stijgen, terwijl de andere daalt en dat nog steeds boven die enigmatische zwevende pedaalnoot die een onheilspellend aura geeft aan het geheel. Deze spanning wordt pas opgelost op het moment dat de pedaalnoot eindigt en de cadens ontspanning brengt. Meteen daarop herhaalt Monteverdi het hele proces van voor af aan, maar dan met een nog meer intense declamatie. Dit is een uiterst expressief procedé dat resulteert in wat men toch wel zou kunnen beschrijven als een van de meest

aangrijpende momenten uit de bundel.

Het Achtste en laatste madrigalenboek van Monteverdi werd gepubliceerd in 1638, enkele jaren voor zijn dood. De 'Madrigali guerrieri et amorosi' blijkt eveneens een vrij verwarrende collectie te zijn. Het bevat drie grote koorwerken, drie dramatische werken en een aantal aparte nummers. En wat zijn eigenlijk "oorlogsachtige madrigalen"? Het is duidelijk dat Monteverdi's twee laatste bundels veel minder consequent zijn dat de eerdere verzamelingen, zoals bijvoorbeeld het Vierde en het Vijfde Boek. De twee laatste bundels tonen vooral de drang van de componist om sommige composities die hij op zijn werktafel had liggen te publiceren. Dat de bundel daardoor wat innerlijke cohesie miste, maakte hem weinig uit.

Les Arts Florissants

Les Arts Florissants werd in 1979 opgericht door de Frans-Amerikaanse klavecijnist en dirigent William Christie, met het doel om barokmuziek uit te voeren op historische instrumenten. Het ensemble verrichtte pionierswerk in de heropleving van Frans repertoire dat in de vergeethoek was geraakt. Zo dolven ze talrijke schatten op uit de manuscriptencollecties van de Bibliothèque Nationale de France. Het ensemble heeft een honderdtal opnamen gemaakt voor de labels Harmonia Mundi, Warner/Erato en Virgin Classics. Recent verschenen de cd 'Lamentazione', de eerste opname olv. Paul Agnew, en de cd 'Duetti', met contratenoren Philippe Jaroussky en Max Emanuel Cencic olv. William Christie. Het ensemble bracht ook enkele dvd's uit, onder meer 'La Didone' van Cavalli (Opus Arte) en 'David et Jonathas' (Bel Air Classiques). Sinds 2013 heeft het ensemble een eigen label: Les Arts Florissants Editions. Hier verschenen de opname van Händels 'Belshazzar' en het zesde deel in de reeks 'Le Jardin des Voix, Le Jardin de Monsieur Rameau'. Les Arts Florissants was twintig jaar lang ensemble in residentie in het Théâtre de Caen en jaarlijks voeren ze een reeks concerten uit in verschillende steden in de regio Basse-Normandie. Het ensemble is een vaste gast op de festivals van Lessay, Beaune, Ambronay, Aix... en toert regelmatig rond in het buitenland met concerten in het Lincoln Center in New York, Barbican Centre in Londen, Teatro Real in Madrid en het Edinburgh Festival, de Salzburger Festspiele ea. Les Arts Florissants zet tevens educatieve projecten op. In 2007 begonnen ze met het Arts Flo Juniors programma, dat conservatoriumstudenten de kans biedt om tijdens een productie deel uit te maken van het orkest of het koor vanaf de eerste repetitiedag tot de laatste uitvoering. Sinds 2002 vindt om de twee jaar de Jardin des Voix Academie plaats in het Théâtre de Caen, waaruit reeds grote zangsolisten zijn voortgekomen. Tevens bestaat er sinds 2007 een samenwerking tussen William Christie en Les Arts Florissants en de Juilliard School in New York, om een brug te slaan tussen Europese en Amerikaanse musici. Hoogtepunten van het seizoen 2013-2014 waren het tweede deel van hun tournee Jardin des Voix – Le Jardin de Monsieur Rameau olv. William Christie; de revival van het ballet 'Doux Mensonges' in het Palais Garnier olv. Paul Agnew; een concert met hofaria's van oa. Lambert olv. William Christie; voortzetting van de complete cyclus van madrigalen van Monteverdi met het Zesde en Zevende Boek olv. Paul Agnew; Rameau's 'Platée' in Parijs, Wenen en New York olv. William Christie, in een regie van Robert Carsen; de productie 'Rameau, maître à danser' geënceneerd door Sophie Daneman in een choreografie van Françoise Denieau, gecreëerd in Caen olv. William Christie en 'Grands Motets' van Rameau en Mondonville, eveneens olv. Christie. Les Arts Florissants wordt gesubsidieerd door het Ministerie van Cultuur en Communicatie, de stad Caen en de regio Basse-Normandie en wordt gesponsord door de bedrijven Imerys en Alstom.
www.arts-florissants.com

Paul Agnew

Paul Agnew kreeg zijn eerste muziekopleiding bij het Birmingham Cathedral Choir. Hij zette zijn muziekstudies verder aan het Magdalen College in Oxford. Hij maakte deel uit van het Consort of Musicke dat zich specialiseerde in Italiaanse en Engelse renaissancemuziek. In 1992 deed hij een zangauditie voor William

Christie. Met succes, want kort daarop maakte hij zijn debuut als solist in de rol van Hippolyte in Rameau's 'Hippolyte et Aricie' olv. William Christie in een productie van Jean-Marie Villégier in het Palais Garnier. Sindsdien werd Agnew door Les Arts Florissants regelmatig teruggevraagd voor contratenorrollen in Frans barokrepertoire. Hij vertolkte de grote rollen in opera's van Rameau (Les Fêtes d'Hébé, Les Boréades, Les Indes galantes), Charpentier (Médée, Actéon), en ook Händel (Acis and Galatea, L'Allegro, il penseroso ed il moderato) en Purcell (King Arthur, Dido and Aeneas). Daarnaast werkte Agnew samen met dirigenten als Marc Minkowski, Ton Koopman, Paul McCreech, Jean-Claude Malgoire, Sir John Eliot Gardiner, Philippe Herreweghe en Emmanuelle Haïm. Hij was te horen op het Edinburgh Festival, de BBC Proms en het Lufthansa Festival. Hij gaf reeds concerten met de Berliner Philharmoniker, City of Birmingham Symphony Orchestra, het orkest van de Komische Oper Berlin, Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, Orchestra of the Age of Enlightenment en Gabrieli Consort and Players. Recent vertolkte hij de titelrol in Lully's 'Thésée' in het Théâtre des Champs-Élysées en de rol van Renaud in 'Armide' van Lully in een regie van Robert Carsen, alsook de titelrol in Laurent Pelly's productie van 'Platée' in de Opera van Parijs. Sinds 2007 begon Paul Agnew verschillende projecten van Les Arts Florissants te dirigeren. Hij maakte zijn debuut als dirigent in de Vespers van Vivaldi met concerten in Cité de la Musique, Théâtre de Caen en Konzerthaus Wien. Daarop volgde Händels 'Odes and Anthems' en 'Lamentazione', een concert gewijd aan Italiaanse barokpolyfonie. In 2010 dirigeerde hij Les Arts Florissants in 'The Indian Queen' van Purcell. Daarop volgde het begin van de complete cyclus van madrigalen van Monteverdi, een groot project van bijna 100 concerten tot 2015. Paul Agnew is niet alleen Associate Musical Director van Les Arts Florissants, maar hij is ook co-directeur van de academie voor jonge zangers Le Jardin des Voix. Regelmatig dirigeert hij het French Baroque Youth Orchestra en hij treedt tevens op als gastdirigent van orkesten op moderne instrumenten zoals het Liverpool Philharmonic Orchestra, Royal Scottish National Orchestra, Norwegian Chamber Orchestra ea. Hoogtepunten van het seizoen 2013-2014 zijn zijn debuut als dirigent aan de Opéra de Paris met de revival van het ballet 'Doux Mensonges', het vervolg van de madrigaalcyclus met het Zesde en Zevende Boek, 'Platée' van Rameau in Wenen, Parijs en New York en concerten met kerkmuziek van Purcell.

Les Arts Florissants

muzikale leiding **Paul Agnew**
sopraan **Miriam Allan, Hannah Morrison**
contralto **Lucile Richardot**
tenor **Paul Agnew, Zachary Wilder**
bas **Lisandro Abadie**
viool **Tami Troman, Benjamin Scherer**
altviool **Samantha Montgomery, Jean-Luc Thonnerieux**
cello **Atsushi Sakai**
violone **Joseph Carver**
blokfluit **Sébastien Marq, Michelle Tellier**
aartsluit **Massimo Moscardo, Thomas Dunford**
klavecimbel **Marie Van Rhijn**
klavecimbel & orgel **Florian Carré**

deSingel

do 22 mei 2014

Blauwe zaal Grote podia

Les Arts Florissants olv. Paul Agnew

liedteksten

inleiding David Vergauwen | 19.15 uur | Muziekstudio
begin **20 uur** | pauze omstreeks **21.10 uur** | einde omstreeks **22.40 uur**

Claudio Monteverdi

Libro VII de madrigali

Sinfonia (instrumentaal)

Tempo la cetra

Tempo la cetra, e per cantar gli honori
Di Marte alzo talor lo stil e i carmi.
Ma invan la tento e impossibil parmi
Ch'ella già mai risoni altro ch'amore.

Così pur tra l'arene e pur tra' fiori
Note amorse Amor torna a dettarmi,
Né vuol ch'io prend' ancora a cantar d'armi,
Se non di quelle, ond'egli impiaga i cori.

Or umil plettro a i rozzi accenti indegni,
Musa, qual dianzi, accorda, in fin ch'al canto
De la tromba sublime il Ciel ti degni.

Riedi a i teneri scherzi, e dolce intanto
Lo Dio guerrier, temprando i ferì sdegni,
In grembo a Citerea dorma al tuo canto.

Giambattista Marino (1569-1625)

Al lume de le stelle

Al lume de le stelle
Tirsi, sotto un alloro,
Si dolea lagrimando in questi accenti;
"O celesti facelle,
Di lei ch'amo ed adoro
Rassomigliate voi gli occhi lucenti.
Luci care e serene,
Sento gli affani ohimé, sento le pene,
Luci serene e liete,
Sento le fiamme lor mentre splendete."

Torquato Tasso (1544-1595)

Ik stem de citer en, om de lof te bejubelen
Van Mars, verhef ik daartoe de stijl en de zangen;
Maar mijn pogen is vergeefs, en onmogelijk lijkt het me
Dat ze ooit iets anders dan liefde doet weerklinken.

Aldus, op het slagveld en tussen de bloemen,
Blijft Amor mij liefdevolle klanken dicteren:
Hij wil niet dat ik over wapenen ga zingen,
Tenzij het die zijn waarmee hij harten verwondt.

Breng nu mijn simpele plectrum en ruwe onwaardige tonen
Bij elkaar, Muze, zoals te voren, opdat de hemel
Je waardig acht voor de klank van de edele trompet.

Lach om de tedere grapjes: en moge de Oorlogsgod,
Intussen zoet, zijn blinde woede verzachtend,
In de schoot van Venus slapen bij jouw gezang.

vertaling Monica Jansen

Tegen het licht van de sterren,
Kloeg Thyrsis, onder een laurier,
In tranen volgende woorden:
"O hemelse vlammen,
Jullie lijken op de heldere ogen
Van mijn geliefde.
Dierbare, heldere sterren,
Ik voel de angsten, ik voel de pijn;
Dierbare, heldere sterren,
Ik voel de vlammen van jullie stralen."

vertaling deSingel

Dice la mia bellissima Licori

Dice la mia bellissima Licori
Quando talor favello seco d'amor,
Ch'Amor è uno spiritello
Che vaga e vola, e non si può tenere,
Nè toccar, nè vedere;
E pur, se gli occhi giro,
Ne' sugli begli occhi il miro:
Ma nol posso toccar,
Ché sol si tocca in quella bella bocca.

Giovanni Battista Guarini (1538-1612)

Non è di gentil core

Non è di gentil core
Chi non arde d'amore.
Ma voi, che del mio cor l'anima sete,
E nel foco d'amor lieta godete,
Gentil al par d'ogn'altra havete il core,
Perché ardetes d'amore.
Dunque non è, non è di gentil core,
Chi non arde d'amore.

Francesco degli Atti

Mijn mooiste Licori zegt
Wanneer ik ooit een vlam
Volg van de liefde, dat Amor een geest is
Die vliedt en vliegt, en niet beklijft,
Zich niet laat raken, noch zien;
En toch, als ik rondkijk,
Zie ik hem in haar mooie ogen:
Maar beroeren kan ik hem niet, want geroerd
Worden alleen die mooie lippen.

vertaling Monica Jansen

Hij heeft geen beminlijk hart
Die niet brandt van liefde;
Maar u, die van mijn hart de ziel zijt
En vrolijk geniet van de liefdesvlam,
Heeft een hart zo beminlijk als ieder ander,
Want u brandt van liefde.
Hij heeft geen beminlijk hart
Die niet brandt van liefde.

vertaling Monica Jansen

Ecco vicine, o bella tigre

Ecco vicine, o bella tigre, l'hore
Che tu de gli occhi mi nasconda i rai:
Ah che l'anima mia non senti mai,
Meglio che dal partir, le tue dimore!

Fuggimi pur con sempiterno errore:
Sotto straniero ciel, ovunque sai
Che, quanto più peregrinando vai,
Cittadina ti sento in mezzo al core.

Ma potess'io seguir, solingo errante,
O sia per valli o sia per monti o sassi,
L'orme del tuo bel piè leggiadre e sante:

Ch'andrei là dove spiri e dove passi,
Con la bocca e col cor, devoto amante,
Baciando l'aria ed adorando i passi.

Claudio Achillini (1574-1640)

Chiome d'oro, bel tesoro

Chiome d'oro, bel tesoro,
Tu mi legghi in mille modi
Se t'annodi, se ti snodi.
Candidette perle elette,
Se le rose che coprite
Discoprite, mi ferite.
Vive stelle che sì belle
E sì vaghe risplendete,
Se ridete m'ancidete.
Pretiose, amoroze,
Coralline labra amate,
Se parlate mi beate.
O bel nodo per cui godo!
O soave uscir di vita!
O gradita mia ferita!

tekstschrijver anoniem

Oh mooie tijger, hier zijn de uren nabij,
Die mij de stralen van jouw zon verbergen:
Ach mijn ziel bemerkte nooit zo goed
Het talmen van jouw vertrek!

Vlucht dan maar in eeuwige dwalingen:
Onder een vreemde hemel, waar dan ook, weet
Dat, hoe groot je omzwervingen ook zijn,
Ik jou voel wonen in mijn hart.

Maar kon ik volgen, eenzame zwerver,
Over valleien, of heuvels of rotsen,
De bevallige en heilige afdruk van jouw mooie voet;

Dan ging ik daar waar je ademt en gaat,
Met de mond en met het hart, als toegewijde minnaar,
Dan kuste ik de lucht en aanbad ik je pas.

vertaling Monica Jansen

Haar van goud, mooie schat,
Jij hebt me op duizend manieren aangeketend
Zoals jij mij omwindt, en je van me losmaakt.
O stralende, voortreffelijke parels [=tanden]
Als jullie de rozen [=tong] die jullie bedekken
Ontbloten, verwonden jullie mij.
Levendige sterren [=ogen] die zo mooi
En zo prachtig weerglanzen:
Als jullie lachen, doden jullie mij.
Kostbare, liefderijke
Kralen, geliefde lippen:
Als jullie praten maken jullie mij gelukkig.
O mooie knoop* waarvan ik geniet,
O zoet verlaten van het leven,
O mijn heerlijke wond.

*enerzijds de liefdesband, anderzijds de haren die hem omwinden
vertaling Mary Sayre

Eccomi pronta ai baci

Eccomi pronta ai baci:
Baciami, Ergasto mio; ma bacia in guisa
Che de' denti mordaci
Nota non resti nel mio volto incisa
Perch'altri non m'additi e in essa poi
Legga le mie vergogne e i baci tuoi.
Ahi, tu mordi e non baci;
Tu mi segnasti, ahi ahi!
Possa io morir se più ti bacio mai!

Giambattista Marino (1569-1625)

Se pur destina e vole

(Partenza amorosa a voce sola)

Se pur destina e vole
Il Cielo, almo mio sole,
Che in tenebre mi viva,
Ascolta alma mia diva,
Ciò che potrà ridire
Fra cotanto martire
Di sconcolato amante
Lingua fredda e tremante.
O del cor luce e speme,
Odi le voci estreme:
Odile e del bel seno
Una lagrima almeno
Bagni la viva neve.
Rimira ah, come lieve
Per l'eterno cammino
S'affretta, e già vicino
Splende l'infausto giorno
Che dal bel ciglio adorno
Mi condurrà lontano.

Deh con più lenta mano
Sferza i destrieri ardenti,
Febo, se a' tuoi lamenti
Trecce dorate e bionde
Tornin l'amate fronde.
O pensier vani e folli!
Che spero, ohimé, che volli

Hier ben ik, gereed om te kussen:
Kus me, Ergasto mijn; maar kus me wel zo
Dat van de bijtgrage tanden
Geen afdruk blijft op mijn gelaat,
Opdat anderen mij niet nawijzen, en daarin
Mijn schaamte en jouw kussen lezen.
Ach, je bijt en kust niet;
Je hebt me getekend, auw, auw!
Moge ik eerder sterven dan je ooit weer te kussen!

vertaling Monica Jansen

(Afscheid van de geliefde, voor solostem)
Als toch de hemel, en de mij
Levensschenkende zon wensen en beschikken
Dat ik in duisternis zal leven
Luister dan, mijn goddelijke ziel
Naar wat de koude en bevende tong
Van een ontroostbare minnaar
Bij zo'n vreselijke marteling
Te zeggen heeft.
Oh, licht en hoop van het hart:
Luister naar de laatste stemmen:
Beluister hen, en laat toch uit jouw gemoed
Één traan tenminste
De verse sneeuw beroeren.
Ach, zie nu hoe de ongelukkige dag
Die mij van haar bevallige blik zal scheiden
Zich lenig spoedt
Over de weg der eeuwigheid,
En reeds in haar nabijheid schittert.

Phoebus, matig alsjeblijft je zweepslag
Naar je vurige tweespan
Als de geliefde,
goudblonde haardos
Je in het zicht zal komen.
Oh, ledige en dwaze gedachten!
Wat hoop ik, ach, wat wenste ik toch ooit?

Già dibattendo l'ale
Giunge l'ora fatale
De l'aspra mia partita,
Vita de la mia vita!
A te non dico addio
Ché se l'alma e'l cor mio,
Se lascio ogni mio bene
E con cara speme
Resta ogni bel desìo,
A me vò dire addio:
A me, che triste e solo,
Preda d'immortal duolo,
Da me medesimo, lasso,
Volgo partendo il passo.
Lumi, voi che vedeste
Della beltà celeste,
All'hor ch'arsi e gelai,
Splender sì vaghi i rai,
A voi, tremante e muto,
A voi dimando aiuto;
Ridite, occhi, ridite
Con lagrime infinite,
Ridite inanti a lei
Gli affanni acerbi e rei,
Ch'io non saprei ridire
Di cotanto martire
Né pur minima parte:
Solo dirò che parte
Il più leal' amante
Che mai fermasse piante
Nell'amoroso regno;
Che di laccio il più degno
Incatenato visse
Di quanti unqua si ordisse
Amor per altra etade;
Che per casta beltade
Temprò sì bei lamenti
Che'l mar, la terra e i venti
Ne sospiraro, e'l cielo
Di lagrimoso velo,
Pietoso a' suoi sospiri,
Sparse gli almi zaffiri;
E potrei dir ancora
Ch'unqua non vide aurora

Reeds nadert, klapwiekend,
Het noodlottige uur
Van bitter afscheid,
Leven van mijn leven!
Jou zeg ik geen vaarwel
Want als ik al het goede moet verliezen,
En met de hoop
Ook iedere schone wens
Mij zal verlaten
Dan zeg ik mijzelf vaarwel
Tot ik treurend en alleen
Ten prooi val aan onsterfelijke smart;
Van mijzelf wend ik mij
In ongeluk af, en ga.
Ogen, jullie die de bekoorlijke uitstraling
Van de hemelse schoonheid mochten proeven
Toen ik brandde en bevroor tegelijk
Jullie vraag ik, stom en bevend, om hulp;
Verhaalt, oh ogen, verhaalt voor haar
Met eindeloze tranen
Het kwaad en bitter lijden
Van zoveel marteling
Waarvan ik zelfs niets meer
Zou kunnen vertellen:
Ik zal slechts zeggen
Dat dit het vertrek is
Van de trouwste minnaar
Die ooit in het rijk der liefde
Zijn schreden heeft gezet;
Dat hij van hen, die ooit hier
Uit liefde handelden,
Zeker door de allerwaardigste
Ketens gebonden werd;
Dat hij voor deze kuise schoonheid
Zo'n mooie weeklank ten gehore bracht
Dat zeeën, wind en aarde
Ervan zuchtten,
En de hemel,
Medelijdend om zijn klagen
Met een mantel van regen
Haar leven schenkende saffieren verspreidde;
Hieraan zou ik nog toe kunnen voegen
Dat geen dageraad ooit zo'n schoonheid
Zich heeft zien spiegelen

Specchiarsi in mar sì bella
Ne l'amorosa stella
Se non oscura e vile,
Dopo l'ardor gentile
Delle stellanti ciglia,
Immollai meraviglia
In cui mirando, avolo
Varco le nubi e il polo.

Ma deh, luci serene,
De le mie care pene
Dolcissimo conforto,
Chi scorgerammi in porto
Per questo mar insano,
Se da voi m'allontano?
Ahi che mia stanca nave
Rimiro, e'l cor ne pave,
Fra turbini e tempeste,
E del lume celeste
Invan sospiro i rai,
Stelle che tanto amai!

Ma qual timor mi punge?
Ove n'andrò sì lunge
Ch'io perda il dolce lume?
Qual monte mai, qual fiume,
Qual mar farammi eclissi
Che nel mio sol non fissi
Il cor, l'alma e i pensieri,
Se di quei raggi altieri
Per entro il cor profondo
La luce e l'oror ascondo?
Partirà ben il piede:
Amor prestami fede:
Per te, alma mia diva,
Partirà sì ma schiva
De la gravosa salma
Farà volando l'alma
Dolcissimo soggiorno
Al suo bel ciel ritorno.

tekstschrijver anoniem – toegeschreven aan Ottavio Rinuccini (1562-1621)

In de weerschijn van de liefdevolle zonnester,
Als deze al niet zelfs verduisterd was
Na de vriendelijke gloed
Van haar fonkelende blikken;
Onsterfelijk wonder,
Waarin ik over de wolken en de polen vlieg,
Door er alleen maar in te kijken.

Maar ach, heldere blikken,
Zoete toeverlaat
Van mijn geliefde smarten,
Wie zal mij dan de veilige havens wijzen
In deze onheilzame zeeën
Als ik mij van jullie afkeer?
Ach wee, opnieuw aanschouw ik mijn schip,
Met schrik in mijn hart,
Nu tussen kolken en stormen
En vergeefs verlang ik terug
Naar de stralen van het hemelse licht;
Oh, sterren die ik zozeer beminde!

Maar, welke vrees steekt mij?
Naar welk ver oord zal ik dan wel niet gaan,
Dat ik het zoete licht zou kunnen verliezen?
Welke berg ooit, welke rivier
Of zee, zal mij zozeer verduisteren
Dat ik niet in mijn zon
Mijn ziel, mijn hart en denken zal funderen
Als ik het licht en 't goud van deze stralen
In 't diepste van mijn hart bewaar?
Mijn lief, geloof mij toch:
Het lichaam zal zeker gaan,
Voor jou, mijn goddelijke ziel
Zal het vertrekken, ja, maar met een afkeer
Voor haar zware aardse last
Zal mijn ziel vliegend keren
Naar de hemel,
Het zoetste der verblijven.

vertaling Erik Löffler

Non vedrò mai le stelle de' bei celesti giri

Non vedrò mai le stelle
De' bei celesti giri,
Perfida, ch'io non miri
Gli occhi che fur presenti
Alla dura cagion de' miei tormenti,
E ch'io non dica lor: o luci belle,
Deh siate sì rubelle
Di lume a chi rubella è sì di fede,
Ch'anzi a rant'occhi e tanti lumi ha core
Tradir amante sotto fe' d'amore.

tekstschrijver anoniem

Parlo, misero, o taccio?

Parlo, misero, o taccio?
S'io taccio, che soccorso havrà il morire?
S'io parlo, che perdono havrà l'ardire?
Taci, che ben s'intende
Chiusa fiamma tal'hor da chi l'accende.

Parla in me la pietade,
Parla in lei la beltade;
E dice quel bel volto al crudo core,
Chi può mirarmi, e non languir d'amore?

Giovanni Battista Guarini (1538-1612)

Ik zal nooit naar de sterren
Aan de mooie hemelse gewelven kunnen kijken,
Zonder in hen de verraderlijke ogen te zien
Die getuige waren van het begin van mijn lijden.
En zonder hen te zeggen: "Mooie sterren,
Wees zuinig met jullie licht,
Voor wie zo gierig is met trouw,
En die voor zoveel ogen en licht het hart heeft
Om zijn geliefde te verraden
Terwijl hij eeuwige liefde had gezworen.

vertaling deSingel

Spreek ik, ongelukkige, of zwijg ik?
Als ik zwijg, welke hulp krijgt dan het sterven?
Als ik spreek, welke genade krijgt dan de hartstocht?
Zwijg, zodat eindelijk duidelijk wordt
Aan wie de gedoofde vlam zich ontsteekt.

In mij spreekt medelijden,
In haar spreekt schoonheid
En dat mooie gelaat zegt tot het wrede hart:
Wie kan mij aanschouwen en niet smachten van liefde?

vertaling Monica Jansen

Interrotte speranze, eterna fede

Interrotte speranze, eterna fede,
Fiamme e strali possenti in debil core;
Nutrir sol di sospiri un fero ardore
E celare il suo mal quand'altri il vede:

Seguir di vago e fuggitivo piede
L'orme rivolte a volontario errore;
Perder del seme sparso e'l frutto e'l fiore
E la sperata al gran languir mercede;

Far d'uno sguardo sol legge ai pensieri
E d'un casto voler freno al desio,
E spender lacrimando i lustri interi:

Questi ch'a voi, quasi gran fasci, invio,
Donna crudel, d'aspri tormenti e fieri,
Saranno i trofei vostri e'l rogo mio.

Giovanni Battista Guarini (1538-1612)

O viva fiamma, o miei sospiri ardenti

O viva fiamma, o miei sospiri ardenti,
O petto pien di duol, o spirti lassi,
O pensier d'ogni speme ignudi e cassi,
O strali del mio cor fieri e pungenti,

O bei desir de l'onorate menti,
O vane imprese, o dolorosi passi,
O selve, o piagge, o fonti, o fiumi, o sassi,
O sola mia cagion d'aspri tormenti,

O vaghe erbette, o fiori, o verdi mirti,
O loco un tempo a me dolce e giocondo
Ov'io già sparsi diletto canto

O voi, leggiadri ed amorosi spirti,
- s'alcun vive guaggiù nel basso mondo -
Pietà vi prenda del mio acerbo pianto!

G. Alfonso Gesualdo (1540-1603)

Verbroken hoop, eeuwige trouw,
Machtige vlammen en stralen in een zwak hart;
Enkel met zuchten een fel vuur voeden
En zijn pijn verbergen als een ander het ziet;

Van een beminlijke en vluchtende voet
De sporen volgen, gericht naar vrijwillige dwaling;
Van het gestrooide zaad zowel vrucht als bloem verliezen
En de gehoopte genade voor het lange lijden;

Van een enkele blik wet maken voor de gedachten
En van een kuise wil rem voor het verlangen,
En met tranen de oogglans verwoesten:

Deze stuur ik u, als grote bundels,
Wrede vrouw, van bittere en harde pijnen,
Die jouw trofeeën zullen zijn en mijn brandstapel.

vertaling Monica Jansen

O heftige vlam, o brandend verlangen,
O borst vol verdriet, o smachtende geest,
O gedachten verstoken van hoop,
O scherpe pijlen in mijn hart,

O mooie verlangens van eerbare zielen,
O ijdele daden, o pijnlijke pogingen,
O bossen, o stranden, o bronnen, o rivieren, o rotsen,
O jij, bron van mijn bitter lijden,

O zacht gras, o bloemen, o groene mirte,
O plek waar ik ooit gelukkig was,
Waar ik ooit een vrolijk lied zong,

O jullie, zorgeloze en liefdevolle geesten,
(Indien jullie hier nog op aarde aanwezig zijn),
Heb medelijden met de bittere tranen die ik ween.

vertaling deSingel

Perché fuggi tra' salci

Perché fuggi tra' salci, ritrosetta ma bella,
O cruda tra le crude, pastorella?
Perché un bacio di tolsi?
Miser più che felice,
Corsi per sugger vita e morte colsi.
Quel bacio che m'ha morto,
Tra le rose d'amor pungente spina,
Fu più vendetta tua che mia rapina:
La bocca involatrice,
La bocca stessa che'l furò te'l dice!

Giambattista Marino (1569-1625)

Amor che deggio far

Amor che deggio far
Se non mi giova amar con pura fede?
Servir non vò così,
Piangendo notte e dì per chi no'l crede!
E non si può veder
L'amoroso pensier da l'orecchio umano?
Dunque un fido amator
Dovrà nel suo dolor languire in vano?
Intesi pur talor
Che nella fronte il cor si porta scritto,
Or, come a me non val
Scoprir l'interno mal nel volto afflitto?
Ingiustissimo re,
Perché la vera fe' nota non fai?
Perché lasci perir
Voci, sguardi e sospir, se 'l vedi e 'l sai?
O come sarìa pur
A mor dolce e sicur se'l cor s'aprisse!
Non soffrirebbe già
Donna senza pietà ch'altrui morisse.
E dunque sotto il ciel
Non v'è d'alam fedel segno verace?
Ahi fato, ahi pena, ahi duol!
Or credami chi vuol, ch'io mi dò pace.

tekstschrijver anoniem

pauze

Waarom vlucht je tussen de wilgen,
Nukkig maar mooi,
Wreder dan wreed herderinnetje?
Waarom ontstal ik je een kus?
Meer ongelukkig dan blij,
Rende ik om leven te zuigen, en ving ik dood.
Die kus die mijn dood was,
Stekende doorn tussen de liefdesrozen,
Was eerder jouw wraak dan mijn buit:
De roversmond,
De mond zelf die hem stal zegt het je!

vertaling Monica Jansen

Oh Amor, wat moet ik doen
Als het zinloos is met oprechte trouw te minnen?
Ik wil geen slaaf zijn en dag en nacht
Tranen vergieten om haar die mij niet wil geloven.
En met mensenogen
Kan men de van liefde vervulde gedachten niet zien,
Zodat hij die trouw bemint
Vergeefs zal wegwijnen in zijn smart.
Ik heb begrepen
Dat op ons voorhoofd staat te lezen wat ons hart voelt,
Maar nu heeft het voor mij geen zin meer
Om met mijn bedroefd gelaat mijn leed te openbaren.
Oh, onrechtvaardige Koning,
Waarom laat u niet zien wat ware trouw is,
Waarom laat u stemmen,
Blikken en zuchten versterven terwijl u mijn pijn kent?
Oh hoe zoet en zeker
Zou de liefde zijn als het hart zich opende,
En de vrouw niet zo harteloos zou toelaten
Dat een ander stierf van verdriet.
En is er dan op aarde
Geen enkel teken van een trouwe ziel,
Helaas wreed lot, helaas pijn, helaas smart,
Gelove mij hij die wil dat ik vrede vind.

vertaling Saskia de Zwart

A quest'olmo, a quest'ombre ed a quest'onde

A quest'olmo, a quest'ombre, ed a quest'onde,
Ove per uso ancor torno sovente,
Eterno i' deggio, ed avrò sempre in mente,
Quest'antro, questa selva e questa fronde.

In voi sol, felici acque, amiche sponde,
Il mio passato ben quasi presente
Amor mi mostra e del mio foco ardente
Tra le viostre fresch'aure i semi asconde.

Qui di quel lieto dì soave riede
La rimembranza allor che la mia Clori
Torna in dono se stessa e 'l cor mi diede;

Già spirar sento erbette intorno e fiori,
Ovunque o fermi il guardo o mova il piede,
Dell'antiche dolcezze ancor gli odori.

Giambattista Marino (1569-1625)

Vaga su spina ascosa

Vaga su spina ascosa
È rosa rugiadosa
Che all'alba si diletta
Mossa da fresca aurette.
Ma più vaga è la rosa
De la guancia amorosa
Ch'oscura e discolora
Le guance de l'aurora.
A dio, ninfe de fiori
E ninfe de gli odori.
Primavera gentile,
Statti pur con aprile,
Che più vaga e più vera
Mirasi primavera
Su quella fresca rosa
De la guancia amorosa
Ch'oscura e discolora
Le guance de l'aurora.

Gabriello Chiabrera (1552-1638)

Aan deze olm, deze schaduw en deze golven,
Waar ik vaak uit gewoonte naar terugkeer
Ben ik eeuwige dankbaarheid schuldig en ik zal altijd
Denken aan deze grot, dit bos en dit groene gebladerte.

Alleen in jullie, gelukkige golven, trouwe oevers,
Toont Amor mij mijn verleden alsof het nog heden is,
Terwijl hij de zaden van mijn brandend verlangen
Verbergt onder jullie frisse koelte.

Hier keert de zoete herinnering terug
Aan die mooie dag waarop mijn Chloris
Zichzelf en haar hart aan mij gaf.

Terstond ruik ik tussen de bloemen en het gras
Waar ik ook kijk of mijn voet zet
De zoete geur van toen.

vertaling deSingel

Mooi is de roos in de dauw,
Op haar verborgen doorn,
Genietend van de dageraad,
Heen en weer gewiegd door de frisse bries.
Maar nog mooier is de roos
Van de wang van de geliefde
Die de gloed van Aurora
Verduistert en verkleurt.
Vaarwel, bloemennimfen
En nimfen van heerlijke geuren,
Lieve lente,
Blijf bij april:
Want de lente lijkt mooier en puurder
In de frisse roos
Van de wang van mijn geliefde
Die de gloed van Aurora
Verduistert en verkleurt.

vertaling deSingel

Con che soavità, labra odorate

Con che soavità, labra odorate,
E vi bacio e v'ascolto;
Ma se godo un piacer, l'altro m'è tolto.
Come i vostri dilette
S'ancidono fra lor, se dolcemente
Vive per ambe due l'anima mia?
Che soave armonia
Fareste, o cari baci, o dolci detti,
Se foste unitamente
D'ambe due le dolcezze ambo capaci,
Baciando, i detti, e ragionando, i baci.

Giovanni Battista Guarini (1538-1612)

Se'l vostro cor, Madonna

Se'l vostro cor, Madonna,
Altrui pietoso tanto,
Da quel suo degno al mio non degno pianto
Tal hor si rivolgesse
E una stilla al mio languir ne desse,
Forse nel mio dolore
Vedria l'altrui perfidia,
E'l proprio errore.
E voi seco direste: Ah, sapess'io
Usar pietà come pietà desio!

Giovanni Battista Guarini (1538-1612)

Ohimè, dov'è il mio ben? Dov'è il mio core? (Romanesca)

Ohimè, dov'è il mio ben? Dov'è il mio core?
Chi m'asconde il mio core: e chi me 'l toglie?
Dunque ha potuto sol desio d'honore
Darmi fera cagion di tante doglie?
Dunque ha potuto in me più che 'l mio amore
Ambitiose, e troppo lievi voglie?
Ahi sciocco mondo, e cieco! ahi cruda sorte,
Che ministro mi fai de la mia morte.

Bernardo Tasso (1493-1569)

Met wat een zoetheid, geurige lippen,
Kus ik en luister ik naar jullie:
Maar, geniet ik van het één, het ander wordt me ontnomen.
Hoe kunnen jullie geneugten
Elkaar doden, als mijn ziel
Voor beiden zoetelijk leeft?
Wat een zalige harmonie zouden jullie maken,
Oh zoete kussen, oh lieve woorden,
Als jullie de zoetelikheden
Van beiden konden verenigen,
De woorden kussen en de kussen verwoorden!

vertaling Monica Jansen

Als uw hart, Vrouwe,
Een ander zo welgezind,
Zich eens wendde
Van zijn waardige naar mijn onwaardige tranen,
En ervan één druppel schonk aan mijn lijden,
Dan zou het misschien in mijn smart
De valsheid van de ander en de eigen fout zien,
En zou u tot uzelf zeggen: ach, wist ik maar
Erbarmen te gebruiken zoals ik erbarmen verlang!

vertaling Monica Jansen

Ach wee, waar is mijn liefste, waar is mijn hart?
Wie verbergt mijn liefste, en wie ontnemt mij haar?
Heeft dan enkel het verlangen naar eer
De wrede oorzaak kunnen zijn voor zoveel leed?
Hebben dan in mij, meer dan mijn liefde,
Ambitieuze en veel te lichte lusten geheerst?
Ach, zotte blinde wereld! Ach, wreed lot,
Die mij uitvoerder maken van mijn eigen dood!

vertaling Monica Jansen

Tornate, o cari baci

Tornate, o cari baci, a ritornarmi in vita
Baci al mio cor digiun esca gradita!
Voi di quel dolce amaro per cui languir m'è caro,
Di quel dolce non meno nettare che veleno
Pascete i miei fameici desiri,
Baci in cui dolci provo anco i sospiri!

Giambattista Marino (1569-1625)

Tu dormi? ah, crudo core

Tu dormi? ah, crudo core,
Tu poi dormir poi che in te dorme Amore
Io piango, e le mie voci lagrimose
A te che sorda sei portano invano,
Ohimè, l'aure pietose.
Ah ben i pianti miei
Pon lor pietosi i venti,
Ma te fan più crudel i miei lamenti.

tekstschrijver anoniem

Se i languidi miei sguardi (Lettere amorosa a voce sola)

Se i languidi miei sguardi,
Se i sospir' interrotti,
Se le tronche parole
Non han sin hor potuto,
O bel idolo mio,
Farvi de le mie fiamm'intera fede:
Leggete queste note,
Credete a questa carta,
A questa carta in cui
Sotto forma d'inchiostro il cor stillai.
Qui sotto scorgerete
Quell' interni pensieri
Che con passi d'amore
Scorron l'anima mia.
Anzi avampar vedrete
Com' in sua propria sfera
Nelle vostre bellezze il foco mio.
Non è già part'in voi che con forza invisibile

Kom terug, geliefde kussen, breng me terug naar het leven,
Gezegend voedsel voor mijn uitgehongerd hart!
Naar jullie bitterzoete smaak verlang ik,
Jullie zoete smaak is tegelijk nectar en vergif,
Verzadig de honger van mijn verlangens,
Kussen, die zelfs zuchten zoet doen smaken.

vertaling deSingel

Jij slaapt, oh wreed hart,
Jij kunt slapen, aangezien in jou de liefde slaapt.
Ik ween, en mijn woorden, vol tranen,
Brengen tevergeefs naar jou, die doof bent,
De geest van het medelijden.
Ach, al kon mijn klagen
De wind tot medelijden bewegen,
Mijn klachten maken jou alleen maar wreder.

vertaling Monica Jansen

(Liefdesbrief, voor solostem)
Indien mijn smachtende blikken,
Mijn opgewonden zuchten,
Mijn onderbroken woorden,
Tot nu toe niet in staat zijn geweest
O mijn mooie geliefde,
Om jou van mijn liefde te overtuigen,
Lees dan deze woorden,
Geloof deze brief,
Waarvan de inkt
Uit mijn hart is gestort.
Hier zal je alle geheime gedachten
Ontdekken die vol liefde
Uit mijn geest voortvloeiën;
Meer nog, je zal mijn vuurgloed
Zien branden,
Het vuur dat in mij woedt.
Er is niets in jou
Dat me niet aantrekt

D'Amore tutt'a se non mi tragga.
Altro già non son io
Che di vostra beltà preda e trofeo.

A voi mi volgo o chiome,
Cari miei laci d'oro.
Deh, come mai potea scampar sicuro,
Se come lacci l'anima legaste,
Come oro la compraste?
Voi, pur voi, dunque siete
De la mia libertà catena e prezzo.
Stami miei pretiosi,
Bionde fila divine,
Con voi l'eterna parca
Sovra'l fuso fatal mia vita torce.
Voi, voi, capelli d'oro,
Voi pur sete di lei,
Che è tutta foco mio, raggi e faville.
Ma se faville siete, on d'avien che d'ogn'hora
Contro l'uso del foco in giù scendete?
Ah, ch'a voi per salir scender conviene,
Ch'a la maggior celeste ove aspirate,
O sfera degl'ardori, o Paradiso,
È post'in quel bel viso.

Cara mia selva d'oro,
Richissimi capelli,
In voi quel labrinto Amor intesse,
Ond' uscir non saprà l'anima mia.
Tronchi pur mort'i rami
Del pretioso bosco,
E de la fragil carne
Scuota pur lo mio spirto:
Che tra fronde si belle anco recise
Rimarrò prigionero,
Fatto gelida polve e d'ombra ignudo.

Dolcissimi legami,
Belle mie pioggie d'oro,
Qual hor sciolte cadete
Da quelle ricche nubi,
Onde raccolte siete,
E cadendo formate
Pretiose procelle,

Door de onzichtbare kracht van de liefde.
Ik ben niets meer dan de prooi
En trofee van jouw schoonheid.

Ik richt me tot jullie, o haarlokken,
Geliefde vlechten van goud,
Ach, hoe had ik ooit veilig en wel kunnen ontsnappen
Terwijl jullie vlechten rond mijn hart gebonden waren,
Terwijl jullie goud mijn ziel gekocht had?
Jullie dus, jullie alleen, zijn de kettingen
En de prijs van mijn vrijheid.
Dierbare haren,
Goddelijke blonde lokken,
Het is mijn eeuwige lot
Dat jullie je rond mijn leven hebben gevlochten.
Jullie gouden lokken zijn de stralen, de vonken,
Van haar, die één en al vuur is voor mij.
Maar als jullie de vlammen zijn,
Hoe komt het dan dat jullie altijd neerdalen
In tegenstelling tot vuur?
Ach, je moet neerdalen om te kunnen opstijgen,
Want de hemelse plek waarnaar je verlangt,
O hartstocht, het paradijs,
Is te vinden in dat mooie gezichtje.

Mijn geliefde gouden bos,
Rijke vlechten,
Cupido heeft een labyrint geweven
Waaruit mijn hart niet kan ontsnappen.
Moge de dood de takken doorknippen
Van dat kostbare bos
En mijn ziel bevrijden
Uit mijn zwakke vlees,
Dat tussen dat mooie loof, zelfs wanneer het gesnoeid is,
Een gevangene blijft tot er van mij niets meer overblijft
Dan koud stof en een naakte schaduw.

Zachte vlechten,
Mooie regen van goud,
Wanneer jullie vrijgelaten worden
En uit deze rijke wolken vallen,
Waar in jullie verborgen waren,
Ontketenen jullie prachtige stormen
Met gouden golven die over

Onde con onde d'or bagnando andate
Scogli di latte e rivi d'alabastro,
More subitamente,
O miracol' eterno
D'amoroso desio,
Fra si belle tempest' arso il cor mio.

Ma già l'ora m'invita,
O degli affetti miei nuntia fedele,
Cara carta amorosa,
Che dalla penna ti divide homai.
Vanne, e s'Amor e'l Cielo
Cortese ti concede
Che da begl'occhi non t'accenda il raggio,
Ricovra entro il bel seno.
Chi sa che tu non giunga
Da si felice loco
Per sentieri di neve a un cor di foco.

Claudio Achillini (1574-1640)

Augellin, che la voce al canto spieghi

Augellin, che la voce al canto spieghi,
Per pietà del mio duolo deh spargi l'ali a volo:
Indi vanne a Madonna, anzi al mio sole,
E con soavi accenti dille queste parole:
O soave cagion d'aspri tormenti,
Soffrirete voi sempre
Che in pianto chi v'adora si distempre?

tekstschrijver anoniem

Melkwitte rotsen
En oevers van alabaster breken,
En toch, o eeuwig mirakel
Van het liefdesverlangen,
Sterft mijn vurig hart
Plots middenin de storm.

Maar de tijd dringt,
O dierbare liefdesbrief,
Trouwe boodschapper van mijn liefde,
Ik moet mijn pen neerleggen.
Ga heen en indien Cupido en de Hemel
Ervoor zorgen dat het licht van deze mooie ogen
Jou niet verbrandt,
Schuil dan in haar mooie borst,
En misschien reis je dan naar de
Besneeuwde paden van die gelukkige plek
En bereik je een hart van vuur.

vertaling deSingel

Vogeltje, ontvouw toch je stem voor het gezang,
Ach, spreid toch je vleugels
Uit medelijden met mijn verdriet:
Spoed je naar mijn dame, beter, naar mijn zon,
En met zoete klanken
Zeg je haar deze woorden:
Oh zoete reden tot bittere smarten,
Zal je altijd gedogen
Dat wie je bemint wenend wegkwijnt?

vertaling Monica Jansen

Ah, che non si conviene

Ah, che non si conviene romper la fede
A chi la fe' mantiene.
Il mio fermo voler è quegli' istesso
Lontan da voi, ch'esservi suole appresso,
Nè può cangiarlo morte,
Nè sia malbvagia sorte:
Ma, fermo come a l'onde immobil scoglio,
E viver vostro e morir vostro io voglio.

tekstschrijver anoniem

O come se' gentile

O come se' gentile,
Caro augellino! O quanto
È il mio stato amoroso al tuo simile!
Io prigion, tu prigion; tu canti, io canto;
Tu canti per colei
Che t'ha legato, ed io canto per lei.
Ma in questo è differente
La mia sorte dolente:
Che giova pur a te l'esser canoro;
Vivi cantando, ed io cantando moro.

Giovanni Battista Guarini (1538-1612)

Vorrei baciarti, O Filli

Vorrei baciarti, O Filli,
Ma non so come ove 'l mio bacio scocchi,
Ne la bocca o negl'occhi.
Cedan le labra a voi, lumi divini,
Fidi specchi del core,
Vive stelle d'Amore!
Ah, pur mi volgo a voi, perle e rubini,
Tesoro di bellezza,
Fontana di dolcezza,
Bocca, onor del bel viso:
Nasce il pianto da lor, tu m'apri il riso!

Giambattista Marino (1569-1625)

Het is niet juist trouw te verbreken
Met iemand die standvastig is.
Mijn liefde blijft even sterk
Of ik nu ver van jou verwijderd ben,
Of dichtbij ben.
Noch de dood
Noch het wrede noodlot
Kunnen dat veranderen:
Want, sterk als een rots die de golven
Trotseert, wil ik leven en sterven met jou.

vertaling deSingel

Och wat ben je aardig,
Lief vogeltje! Och hoezeer
Gelijkt mijn verliefde toestand op die van jou!
Ik gevangen; jij gevangen; jij zingt, ik zing;
Jij zingt voor haar
Die jou gebonden heeft, en ik zing voor haar.
Maar hierin verschilt toch
Mijn droevig lot:
Dat jij het geluk hebt een zangvogel te zijn;
Jij leeft zingend, en ik sterf zingend.

vertaling Monica Jansen

Ik zou je willen kussen, o Filli,
Maar ik weet niet hoe, als ik mijn kus
Op je mond geef of op je ogen wijken mijn lippen van je terug.
Hemelse lichtstralen,
Trouwe spiegels van het hart,
Levende sterren der liefde,
Ah, ik richt me ook tot jullie, parels en robijnen.
Schat van schoonheid,
Bron van zachtheid,
Mond, sieraad van je mooie gezicht:
Uit hen ontspringt het wenen, jij opent je met een lach.

vertaling NN

Io son pur vezzosetta pastorella

Io son pur vezzosetta pastorella
Che le guance ha di rose e gelsomini,
E questa fronte e questi acuti crini
Mi fanno altrui parer driade novella.

Di flora non v'è qui nobil donzella
O schiera di pomposi cittadini
Che, quando in lor m'incontro e faccio inchini
Il titol non mi dian de la più bella.

E se il giorno de la festa io vado al ballo,
Mi porta ogni pastor perch'io l'inviti,
Specchi, fior, frutti o vezzi di corallo.

E non saranno a te punto graditi,
Caro lidio, i miei sguardi?
E sempre in fallo ti pregherò,
Crudel, che tu m'aiti?

tekstschrijver anoniem

Soave libertate

Soave libertate,
Già per sì lunga etate
Mia cara compagnia,
Chi da te mi disvia?
O dea desiata
E da me tanto amata,
Ove ne vai veloce?
Lasso, che ad alta voce
In van ti chiamo e piango:
Tu fuggi, ed io rimango
Stretto in belle catene
D'altre amorose pene
E d'altro bel desio:
Addio, per sempre addio!

Gabriello Chiabrera (1552-1638)

Ik ben een bevallig herderinnetje
Die wangen heeft als rozen en jasmijn,
En dit voorhoofd en deze gouden lokken
Doen anderen denken aan een jonge bosnimf.

Van Flora is hier geen nobele dame
Noch een stoet van pompeuze burgers
Die, als ik hen ontmoet en voor ze buig,
Mij niet de titel geven van mooiste.

En als ik op een feestdag ga dansen,
Dan brengt mij iedere herder, opdat ik hem vraag,
Spiegels, bloemen, fruit of sieraden van koraal.

En zou ik jou dan niet kunnen behagen,
Lieve Lidio, met mijn blikken? En zal mijn bede
Om jouw hulp altijd vergeefs zijn, wreedaard?

vertaling Monica Jansen

Zoete vrijheid,
Al geruime tijd
Mijn lieve metgezel,
Wie lokt mij van jou weg?
Oh begeerde Godin,
En door mij zo bemind,
Waarheen ga je zo snel?
Wee mij, die met luide stem
Je vergeefs roept en beweent:
Jij vlucht, en ik blijf,
Verstrikt in mooie ketens
Van andere liefdespijnen
En van een andere mooie wens;
Vaarwel, voor altijd vaarwel!

vertaling Monica Jansen

Tirsi e Clori (Ballo)

Tirsi:

Per monti e per valli,
Bellissima Clori,
Già corrono a balli
Le ninfe e' pastori.

Già lieta e festosa
Ha tutto ingombrato
La schiera amorosa
Il seno del prato.

Clori:

Dolcissimo Tirsi,
Già vanno ad unirsi,
Già tiene legata
L'amante l'amata.
Già movon concorde
Il suono a le corde.
Noi soli negletti
Qui stiamo soletti.

Tirsi:

Su, Clori mio core,
Andianne a quel loco,
Ch'invitano al gioco
Le Grazie ed Amori

Già Tirsi distende
La mano e ti prende,
Che teco sol vole
Menar le carole.

Clori:

Si, Tirsi, mia vita,
Ch'a te solo unita
Vo girne danzando,
Vo girne cantando.

Pastor, bench'è degno,
Non faccia disegno
Di mover le piante
Con Clori sua Amante

Clori e Tirsi:

Già, Clori gentile,
Noi siam nella schiera.
Con dolce maniera
seguiam il lor stile.

Tyrsis:

Door berg en dal,
Schone Chloris,
Haasten de nimfen en herders
Zich naar de dans.

In blijde stemming
Heeft de schare geliefden
Reeds geheel
De weide bedekt.

Chloris:

Liefste Tyrsis,
Reeds verenigen zich
De geliefden,
Zij omarmen elkaar.
Reeds klinken de snaren
Tezamen in harmonieuze klanken,
Alleen wij zijn vergeten,
Die eenzaam achterblijven.

Tyrsis:

Kom, Chloris, hartedief,
Laat ons daarnaartoe gaan
Waar de gratiën en cupido's
Ons tot het spel uitnodigen.

Tyrsis reikt je al zijn hand
En neemt je mee,
Want jou alleen
Wil hij ten dans voeren.

Chloris:

Ja, Tyrsis, mijn geliefde,
Met jou alleen
Wil ik gaan dansen
En gaan zingen.

Laat geen enkele andere herder,
Hoe waardig ook,
Het in zijn hoofd halen
Te dansen met zijn geliefde Chloris.

Tyrsis en Chloris:

Wij hebben ons al
Bij de schare gevoegd.
Laten we op zachte wijze
Hun stijl navolgen.

Balliamo ed intanto
Spieghiamo col canto,
Con dolci bei modi
Del ballo le lodi.

Solisti e Coro:

Balliamo, ch'el gregge
Al suon de l'avena
Che i passi corregge
Il ballo ne mena
E ballamo e saltano snelli
I capri e gli agnelli.

Balliam che nel Cielo
Con lucido velo,
Al suon de le sfere
Or lente or leggiere
Con lumi e facelle
Su danzan le stelle.

Balliamo che d'intorno
Nel torbido giorno,
Al suono de' venti
Le nubi correnti,
Se ben fosche e adre
Pur danzan leggiadre.

Balliamo che l'onde
Al vento che spira
Le move, e l'aggira,
Le spinge e confonde
Si come lor siede;
E movon il piede,
E ballan le linfe
Quai garuli ninfe.

Balliam che i vezzosi
Bei fior ruggiadosi,
Se l'aura li scuote
Con urti e con ruote,
Fan vaga sembianza
Anch'essi di danza.

Balliamo e giriamo,
Corriamo e saltiamo,
Qual cosà è più degna
Il ballo n'insegna.

Alessandro Striggio (1536/7-1592)

Laat ons dansen en ondertussen,
Met gezang
En zoete gracieuze gebaren,
De lof van de dans uitdragen.

solisten en koor:

Laat ons dansen,
De schaapskuddes gaan ons voor in de dans,
Op het geluid van de herdersfluit,
Die hun passen leidt,
En de lammetjes en de geiten
Maken lenige sprongen.

Laat ons dansen opdat aan de hemel
Met een stralende sluier,
Op het geluid van de sferen,
Nu zwaar dan licht,
De sterren met lichten
En toortsen dansen.

Laat ons dansen, opdat rondom ons
Op deze donkere dag
Op het geluid van de winden
De voortschietende wolken,
Hoewel donker en dreigend,
Toch licht dansen.

Laat ons dansen,
Want wanneer de golven
Door de blazende wind voortgedreven,
Die hen doet wervelen,
Kolken en verwarren,
Op de manier die hen eigen is, zich roeren,
Dan dansen de wateren
Als schaterende nimfen.

Laat ons dansen
Opdat de lieflijke en bedauwde bloemen,
Wanneer een briesje hen beroert,
Trillend en draaiend
De heerlijke schijn
Van dans wekken.

Laat ons dansen, laten we rondwervelen,
Rennen en springen.
De dans leert ons
Dat wat het meest waardevol is.

vertaling NN

binnenkort in deSingel

zo 25 mei 2014

Strauss happening

11.30 uur Blauwe zaal

deFilharmonie olv. **Edo de Waart**

Ein Heldenleben, opus 40

14 uur Blauwe zaal

Strijkersensemble & Consortium Houtblazers Conservatorium Antwerpen

Metamorphosen voor 23 strijkers (olv. Peter Manning)

Serenade in Es, opus 7 voor blazers

14 uur Muziekstudio

lezing door **Roger Vignoles** aan de piano over de liederen die tijdens het concert van 16.45 uur zullen uitgevoerd worden

15.30 uur Blauwe zaal

Fauré Quartett

Festmarsch nr 2 in D voor pianokwartet

Arabischer Tanz in d voor pianokwartet

Liebesliedchen in G voor pianokwartet

Ständchen in G voor pianokwartet

Pianokwartet in c, opus 13

16.45 uur Blauwe zaal

Elizabeth Watts sopraan & **Roger Vignoles** piano

Selectie liederen

18 uur Blauwe zaal

Koor Vlaamse Opera olv. **Jan Schweiger**

'Wächterlied' en 'Kuckuck' uit 'Sechs Volksliedbearbeitungen' voor mannenkoor

'Vor den Türen' en 'Traumlicht' uit 'Drei Männerchöre' voor mannenkoor

Zeven liederen voor a capella-koor

20 uur Blauwe zaal

filmconcert **deFilharmonie** olv. **Edo de Waart**

Der Rosenkavalier stille film van Robert Wiene (1926)

€ 42, 36, 30 basis | € 36, 30, 26 -25/65+ | € 8 -19 jaar

deSingel

Internationale Kunstcampus

architectuur

theater

dans

muziek

www.desingel.be

t+32 (0)3 248 28 28

Desguinlei 25

B-2018 Antwerpen

 deSingelArtCity

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van de Provincie en de Stad Antwerpen.

mediasponsors

